List 10. **NOVICE** Tečaj LVI.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 11. marcija 1898.

Politiški oddelek.

Thunovo ministerstvo.

Minolo soboto se je zgodila važna prememba v notranji politiki. Ministerstvo barona Gautscha je povsem nepričakovano odstopilo in na mesto barona Gautscha je stopil nov mož, grof Frančišek Thun-Hohenstein.

Baron Gautsch je bil dne 27. novembra l. l. prevzel vlado, a ostal je samo 99 dnij na krmilu. Pripravil se je bil pač na to, da bode vladal vsaj do konca tekočega leta, do konca jubilejskih slavnostij, ali moč okolnosti je bila večja, kakor njegova volja. Gautsch je imel določno nalogo, a nje rešitev se mu ni posrečila. Imel je izposlovati mirne obravnave v parlamentu vsaj za toliko časa, da se dožene razprava o nagodbi. Nagodba je tista stvar, katero hočejo odločilni krogi na vsak način in za vsako ceno doseči, pa če bi bilo treba tudi z nasilnim sistiranjem ali vsaj predrugačenjem ustave. Gautsch je poskusil iz lepa umiriti Nemce, a to se mu ni posrečilo, in spoznavši, da ni pričakovati mirnih obravnav v parlamentu, je podal demisijo.

Novi ministerski predsednik ni tujec v Jeruzalemu. Čim je vstopil v politično življenje, znal je nase obrniti občno pozornost. Svojih nazorov ni nikdar prikrival. Bil je vedno to, kar se na Nemškem imenuje „junker“, precej brezobziren, visok, mogočen zagovornik fevdalnih strmljenj, unet prijatelj duhovščine, veren katoličan in dasi Nemec po narodnosti in po vzgoji, vender zvest privrženec češkega državnega prava. Čehi so ga smatrali svojim prijateljem, ko je bil po baronu Krausu imenovan češkim namestnikom. A zavzel je to mesto v času, ko je mej Čehi in mej dunajsko vlado bilo največje nasprotje in ko se je mladočeška stranka z največjo silo borila tudi proti češkim veleposestnikom. Thun je nastopil proti Čehom z veliko krutostjo in skušal zlasti omladinsko gibanje, ki je bilo nekoliko protidinastično pobarvana, na vsak nsčin zatreti. To se mu ni posrečilo, a čim je postal grof Badeni ministerski predsednik, je moral žrtvovati grofa Thuna, da je mladočeško stranko pridobil na svojo stran.

Nekdanji ministerski predsednik grof Taaffe je ob svojem odstopu rekel: Jaz imam dva naslednika, grofa Badenija in grofa Thuna. To Taaffeovo prerokovanje se je izpolnilo. Badeni je bil Taaffeov prvi naslednik in po kratki epizodi z baronom Gautschem je zasedel njegovo mesto grof Thun.

Kaj hoče grof Thun in kako misli svoje namene doseči? Na to vprašanje sedaj še ni možno določno odgovoriti, možne so le kombinacije in sicer na podlagi sestave novega ministerstva in raznih časnikarskih, brez dvoma inspiriranih migljajev.

Baron Gautsch je z novimi naredbami ugladil grofu Thunu pot. Te jezikovne naredbe se zde grofu Thunu sredstvo s katerim se da mej Čehi in mej Nemci doseči nekak modus vivendi, in da se tako Čehi kakor zmernejši Nemci njegovega mnenja, se vidi iz tega, da sta v Thunovo ministerstvo vstopila dr. Kaizl kot zastopnik mladočeške stranke in dr. Bärnreither kot zastopnik nemškoliberalnih veleposestnikov.

Za sedaj hoče grof Thun najprej dognati nagodbo z Ogersko, to najsrčnejšo željo odločilnih faktorjev in že je zagrozil ekstremnim strankam, da njih eventuvalni odpor uduši z vso brezobzirnostjo in sicer s sredstvi, ki se bodo po obliki sicer razlikovali od lex Falkenhayn, ki pa bodo še intenzivnejše učinkovala kakor ta. Velikih problemev, kakor so državnopravna vprašanja, se grof Thun neče lotiti, pač pa hoče v okviru sedanje ustave prepuščati kompetenci dež. zborov vse to, kar spada po drž. osnovnih zakonih v to kompetenco, sicer pa hoče z vsemi silami čuvati dinastično misel.

Če si ogledamo ta program, moremo reči, da je sicer skromen, da ni dosti obsežen, da pa je jako aktuvelen, ker obsega to, kar je zdaj v naši državi najnujnejše potrebno. Grof Thun hoče napraviti red v državi in zatreti najprej tisto veleizdajsko gibanje, kateremu korakata na čelu Schönerer in Wolf.

Slovanske stranke so Thunovo ministerstvo dosti prijazno pozdravile. Čehi in Poljaki so s Thunom lahko zadovoljni. Čehom je prepustil finančni portfelj, a da Poljaki ne bodo prikrajšani, o tem ni dvoma. Pomisleki proti Thunu so se pojavili samo med Slovenci in naslanjajo se na to, da grof Thun ni v svoje ministerstvo poklical nobenega zastopnika južnih Slovanov in da se tudi pri določbi zborničnega predsedstva ne jemljejo oziri na „Slovansko krščansko-narodno zvezo“, Ponekod se je sicer čitalo, da smatra grof Thun finančnega ministra dr. Kaizla zastopnikom mladočeškega kluba in slovanske krščansko-narodne zveze, ali Slovenci nimamo dosti zaupanja v dr. Kaizla, sosebno ne, odkar je izrekel v polemiki z dr. Ferjančičem nazore o narodni ravnopravnosti, ki so precej podobni nazoru o „minderwerthig“ narodih.

Nemci niso z grofom Thunom zadovoljni, ali vsaj v sedanjem hipu ta nezadovoljnost grofu Thunu ne bo dosti škodovala, ker Nemci niso več jedini. Z vstopom dr. Bärnreitherja v Thunovo miuisterstvo so nemškoliberalni veleposestniki ločeni od svojih zaveznikov, od obstrukcijskih strank in za nekaj časa priklenjeni na vladni voz. Ostale nemške stranke utegnejo najbrž nadaljevati obstrukcijo in se že pripravljajo na boj proti „vojvodi Albi“, kakor so krstile ministerskega predsednika grofa Thuna. Vodstvo nemškonacijonalne stranke na Štajerskem je celo nemške veleposestnike proglasilo za izdajice naroda, ker so dr. Bärnreitherju dovolile vstop v Thunovo ministerstvo in sklenilo, delovati tudi proti Thunu z obstrukcijo, dokler se ne zagotovi nemškega državnega jezika.

Naše skromno mnenje je, da nemškim veleposestnikom ne bo dolgo obstanka na strani grofa Thuna. Nemškonacijonalno gibanje je postalo silovito, tako da se mu nemške stranke pač ne morejo dolgo zoperstavljati, ako si nečejo nakopati narodovega sovraštva, in zato utegne dr. Bärnreither zapustiti Thunovo ministerstvo prej, kakor morda sam misli, pri prvi priliki, ko poskusi grof Thun nastopiti proti nemški obstrukciji in proti veseizdajskim težnjam nemških radikalcev.

Koncentracija zmernih strank je poskus, kateri bode Thunu vsaj v začetku kolikor toliko koristil, ali trajna zveza „koncentriranih“ strank ni mogoča, dandanes pri obstoječih nasprotstvih manj kakor kdaj poprej. Sedanji nemški poslanci so pač drugačni ljudje, kakor so bili Plenerjevi mameluki. Ako je grof Thun zasnoval svojo politiko samo na koncentraciji strank in se ni pripravil na eventualnost, da pahne od sebe vse nasprotne si elemente in sestavi ministerstvo desnice, potem se utegne uresničiti prerokovanje grofa Taaffea, ki je govoreč o Badeniju in o Thunu kot o svojih naslednikih z njemu lastno ironijo dejal: Grof Badeni bo vladal dve leti, grof Thun pa šest tednov.

Politični pregled.

Državni zbor. — Dne 4. t. m. je bila razglašena cesarska aaredba, s katero se sklicuje državni zbor na dan 21. marca.

Odstop Gautschevega ministerstva. — V soboto dne 5. februvarja je kar nenadoma odstopilo celo ministerstvo barona Gmutscha. Povod odstopa je to, da Gautsch ni mogel zagotoviti da bodo mogoče mirne državnozborske obravnave, in ker se je kazal tako slabotnega napram dijaškim revoltam, da je vsa Evropa strmela. Gautsch je kot ministerski predsednik potrdil kar se je že davno domnevalo, da je mož brez talenta za državniške naloge.

Novo ministerstvo. — V torek je bilo razglašeno novo ministerstvo, o katerem govorimo na prvem mestu. Predsednik in minister notranjih del je grof Thun, finančni minister dr. Kaizl, pravosodni minister dr. Ruber, domobranski minister grof Welsersheimb, naučni minister grof Byland poljedelski minister baron Kast, trgovinski minister dr. Baernreither, železniški minister dr. Wittek in minister za Gališko vitez Jedrzejowicz. Franc grof Thun-Hohenstein bil že nekaj tednov imenovan kot kandidat za ministersko predsedstvo, Pred štirinajstimi dnevi je bil pri cesarju ter bival že teden dnij neprestano na Dunaju. Grof Thun je bil rojen 2. septembra 1847. l. v Frankobrodu, kjer je bil njegov oče prezidijalni poslanik. Po izvršenih pravoslovnih študijah se je posvetil grof Thun vojaškemu stanu, a l. 1877. je izstopil kot dragonski nadporočnik in bil l. 1879. leta voljen v drž. zbor in kmalu tudi v češki dež zbor. V obeh zbornicah je zastopal državnopravno stališče fevdalnega plemištva in Čehov. Dne 5. oktobra 1888. je v senzacijonalnem govoru proti prevladi nemštva dejal v deželnem zboru: „Naj bi maziljenje in kronanje s krono sv. Vaclava utrdilo vezi, ki vežejo ljubljenega vladarja z zvestim narodom Čehov!“ Leta 1889. je bil grof Thun imenovan češkim namestnikom. Čehi so ga navdušeno pozdravili. Toda ljubezen ni trajala dolgo. Ko so se l. 1890. Mladočehi z vso odločnostjo ustavili punktacijam, katere je grof Thun v dež. zboru branil, nastal je mej Čehi in Thunom ljut boj. Radi „omladinskih“ pojavov je bilo leta 1893. proglašeno v Pragi izjemno stanje, in odtlej so mu stali Čehi vedno sovražno nasproti. Vendar je ostal Thun tudi med koalicijskim ministerstvom, ali z nastopom grofa Badenija je bilo stališče Thunovo docela omajano, in l. 1896. je odstopil. Po padcu grofa Badenija se je takoj govorilo, da mu bode naslednik grof Thun, ki se je mej tem Čehom zopet nekoliko približal, a imenovan je bil Gantsch. Po preteku 8 dneh, odkar je bila sprejeta v češkem dež. zboru državnozborska adresa, pa je zasedel ministerskega predsednika stol grof Thun, nekdanji „Krönungs Statthalter“.

Nove jezikovne naredbe — Ministerstvo Gautsch je dan pred svojim odstopom obelodanilo nove jezikovne naredbe za Češko in Moravsko, katere so bile izdane že dne 24. februarija. S temi naredbami, ki so izdane samo provizorično, dokler se jezikovno vprašanje potom zakona ne uredi, se ob jednem razveljavljajo Badenijeve naredbe. Naredbe za Češko in za Moravsko niso identične. Obe naredbi sta zasnovani na principu, da sme vsakdo v celi deželi pri vseh uradih iskati pravico v svojem jeziku in jo tudi dobiti, različni pa sta glede določb o uradnem notranjem jeziku in v določbah o jezikovni vsposobljenosti uradnikov. Naredbe za Moravsko določajo, da sta pri vseh uradih oba jezika uradna jezika in se torej cela dežela proglaša za dvojezično. Naredba za Češko pa priznava, samočeške, samonemške in jezikovno mešane okraje, Uradni jezik v nemških okrajih je nemščina, v čeških češčina, v mešanih pa oba jezika. Mešani okraji so tisti v katerih govori vsaj jedna petina prebivalstva drugi dež. jezik, ako dotični okraj obseza vsaj jeden sodni okraj. Okraji, kateri ne obsezajo celega sodnega okraja, nego le jedno ali več občin, so jezikovno mešani tedaj, ako v jedni občini vsaj četrtina prebivalstva pripada drugi narodnosti. Politični okraji, ki obsezajo več sodnih okrajev, so mešani, ako je le jeden teh sodnih okrajev mešan ali drugačejezičen. Glede jezikovne vsposobljenosti uradnikov določajo nove naredbe, da se je pri oddaji

služb vestno ozirati na to, je li znanje obeh deželnih jezikov dejansko potrebno. V principu naj zna pač vsak uradnik oba dež. jezika, a treba tega ni. Kar je določil Badeni glede uradovanja pri drž. blagajnicah, pri poštnih in brzojavnih uradih, glede uradovanja z vojaškimi oblastvi in žandarmerijo ter glede uradovanja s centralami, ostane v veljavi. — Vlada je s temi naredbami znatno in bistveno utesnila določbe Badenijevih naredb in malone v vseh ozirih ustregla nemškim zahtevam. Vzlic temu so Čehi z novimi jezikovnimi naredbami kolikor toliko zadovoljni, oglašajo se pa nemški časopisi in poslanci drug za drugim ter jih zavračajo skoraj prav tako odločno kakor Badenijeve. Na čelu vsem stojita seveda „Ostdeutsche Rundschau“ in „Bohemia“, potem „Grazer Tagblatt“, „Deutsche Zeitung“, „Deutsches Volksblatt“ in tudi „Neue Fr. Presse“. Najodkritosrčnejši je posl. dr. pl. Hochenburger, ki piše, da Nemci ne smejo odnehati prej, da se proglasi nemščina zakonskim potom državnim jezikom.

Obrtnija.

Deželna zavarovalnica.

Dež. zbor kranjski je v minolem zasedanju sklenil, sklicati enketo, katera naj reši vprašanje, kaže-li ustanoviti dež. zavarovalnico proti požaru itd. Stvar je gotovo važna in zasluži, da izpregovorimo o njej. To bode najlaglje mogoče, ako si najprej ogledamo poročilo, katero je v tej stvari predložil dež. odbor.

V 14 seji dné 8. februarija 1896. l. je sklenil deželni zbor o nasvetih, s katerimi se je priporočala ustanovitev deželne zavarovalnice proti požaru, toči in živinskim boleznim, da naj deželni odbor o tej zadevi poizveduje ter o tem poroča. Istotako je visoki deželni zbor povodom obravnavanja § 11. letnega poročila deželnega odbora sklenil, da naj deželni odbor v prihodnjem zasedanji v posebnem poročilu prijavi uspeh svojega dotičnega poizvedovanja.

V seji dné 11. julija 1896. l. dodatnega zasedanja pa je deželni zbor še sklenil, da se naroči deželnemu odboru, naj se, predno se spusti v meritorno reševanje predloga poslanca dr. Žitnika in tovarišev gledé ustanovitve deželne zavarovalnice z neobligatornim zavarovanjem obrne

a) do c. kr. osrednje statistične komisije na Dunaji s prošnjo, da mu dopošlje statistični materijal o škodah po toči, živinskih boleznih in požarih v vojvodini Kranjski v petnajstletni dobi od leta 1880. do 1895;

b) da prosi c. kr. zavarovalni urad pri visokem ministerstvu za notranje zadeve na Dunaji, naj bi mu izrazil o tem svoje mnenje.

V smislu tega naročila se je deželni odbor obrnil do c. kr. deželne vlade, da blagovoli izposlovati pri visokem c. kr. ministerstvu za notranje stvari, da njegov zavarovalno-tehniški urad prijavi svoje mnenje o namerovani ustanovitvi deželne zavarovalnice z neobligatornim zavarovanjem proti požarom, toči in živinskim boleznim.

Ob enem je bila naprošena tudi c. kr. statistična centralna komisija, naj dá na razpolago statistične podatke o škodah po požaru, toči in živinskih boleznih v vojvodini Kranjski v dobi od 1880. do 1895 lete.

Na to je deželni odbor prejel od c. kr. deželne vlade sledeči odgovor:

„Ministerstvu za notranje stvari se vidi prizadevanje kranjskega deželnega zbora glede ustanovitve deželne zavarovalnice iz narodnogospodarskega stališča jako važno ter je pripravljeno, dotična pripravljalna dela deželnega odbora kranjskega po svojem zavarovalnotehničnem uradu kolikor mogoče pospeševati. Kranjski deželni zbor pa je prav spoznal, da se imajo take naprave ustanoviti na kar največ zanesljivi podlagi. Deželni odbor se torej pozivlje, da najpred omenjeno izjavo statistične centralne komisije predloži ministerstvu, kakor tudi načrt pravil, potem pa bo zavarovalnotehnični urad, če le zadostujejo predloženi pripomočki, brez odloga pretresoval ta projekt v zavarovalno-tehničnem oziru.“

Tudi c. kr. statistična centralna komisija je drage volje sestavila dotične podatke, ki so razvidni v priložene tabeli. Deželni odbor je izplačal honorar 100 gld., ki je bil priznan uradniku statistične centralne komisije, ki je izvršil to delo.

Iz teh podatkov se razvidi, da se je zavarovanje proti požaru na Kranjskem, vsaj kolikor se dá to sklepati iz razmerja poškodovanih in ob enem zavarovanih poslopij, precej pomnožilo. Nasprotno pa je zavarovanje proti toči v naši deželi popolnem zaostalo. Glede poškodeb po toči razvrščena so okrajna glavarstva po poprečni velikosti škode vsled toče v teh petnajstih letih ter je bil Krški okraj, zaznamovan za I, v navedeni dobi najbolj. Radoljiški okraj pa, zaznamovan z XI., po toči najmanj poškodovan.

Deželni odbor se je obrnil tudi do deželnih odborov onih dežel, v katerih obstoje deželne zavarovalnice, namreč na Solnograškem, Zgornje-Avstrijskem in Tirolskem.

Tudi ti so dobrohotno ugodili prošnji ter poslali svoja pravila, računske zaključke in druga pojasnila.

Iz dopisov deželnih odborov omenjeno bodi iz solnograškega (dež. odb. št. 7588 l. 1896), da se ondotna deželna zavarovalnica bavi le z zavarovanjem poslopij in premičnin.

Zgornjeavstrijska vzajemna deželna zavarovalnica proti požaru (dež. odb. štev. 8464 l. 1896.) obstoji že od leta 1811. Do konca 1876. leta zavarovala je le poslopja, zdaj pa zavaruje tudi premakljivo blago vsake vrste. Vzlic gotovo veliki konkurenci drugih akcijskih zavarovalnih društev, katera na Zgornje Avstrijskem skozt dvajset let nenavadno delujejo ter na stotine stalnih agentov prehodi to deželo in vzlic temu, da je v deželi mnogo majhnih kmetskih zavarovalnic, vendar zgornjeavstrijska zavarovalnica po poročilu zgornjeavstrijskega deželnega odbora vedno bolj napreduje. Letne premije za zavarovanje poslopij se večinoma pobirajo po c. kr. davčnih uradih.

Na Tirolskem (dež. odb. št. 10.734 l. 1896.) ste dve vzajemi zavarovalnici proti požaru; ena za poslopja,

druga za premičnine. Obe društvi se raztezate na Tirolsko ozemlje in na sosednjo deželo Predarlsko, kakor tudi vsled najvišjega odobrenja na sosednjo suvereno kneževino Lichtenstein. Deželna zavarovalnica je bila že 1825. l. ustanovljena.

Obe zavarovalnici sta spremenili svoja pravila, pri vseh teh premembah pa je obema le eno temeljno pravilo nespremenjeno ostalo, namreč povračevanje cele škode do zahtevane zavarovalne vrednosti in le temu glavnemu vodilu se imate deželni zavarovalnici proti požaru v prvi vrsti zahvaliti, da polagoma nadvladujete zasebna zavarovalna društva, ki so ustanovljena na temeljnu le razmernega povračila škode ter morejo samo vsled tega izvrševati zavarovanje proti navidezno cenejšim premijam.

Kot najvažnejše premembe na Tirolskem je omeniti;

1. Vpeljava nevarnostnih razredov, po katerih morajo zavarovanci vplačevati prispevke;

2.) večja stanovitost letnih premij s tem, da se je 1891. l. vzela za podlago poprečna letna potrebščina in poprečna razredna vrednost desetih let; do leta 1891. pa je bila vsakoletna premija odmerjena le po razmerji stroškov dotičnega leta in po razredni vrednosti koncem leta. Vsak, ki pristopi k temu zavodu, mora po pravilih že pri vsprejemu prispevati s pristojbino 20 kr. za vsakih 100 gld. zavarovalne vrednosti, kateri znesek gre v posebni zaklad za predujeme.

Tirolske zavarovalnice ves čas svojega obstanka še niso zahtevale nobene podpore iz deželnih sredstev, ampak so vedno same mogle izplačevati vso, tekom leta po požarih napravljeno škodo.

Vzlic temu, da vedno nastajajo nova zasebna zavarovalna društva, ki tudi na Tirolskem konkurenco delajo, vendar obe deželni zavarovalnici proti požaru dobro napredujete ter dobivate nove naročnike sosebno vsled vpeljave sistema nevarnostnih razredov in pa vsled nastavljenja zaupnih organov, tako da se je število zavarovanj za poslopja in istotako posojilni zaklad tega zavoda, odkar so se vpeljali omenjeni nevarnostni razredi, četvero pomnožil, čeravno je imel poslednji v tekočem desetletji po večkratnih hudih udarcih vsled le poprečne odmere dokladnega prispevka občutljivo izgubo.

Na zvunaj zastopajo zavod:

a) c. kr, davčni uradi,

b) v Inomostu in Tridentu magistrat,

c) v nekaterih okrajih lokalnih komisij agentje, katere imenuje deželni odbor v pomoč ondotnim c. kr. davčnim uradom; agenti dobivajo le za vsako novo zavarovanje ali za zvišanje po 30 kr.

Vsakoletno pobiranje dokladnih prispevkov za oba zavoda je po pravilih izročeno občinam, katere — oziroma njih organi, ki doklade pobirajo, — dobivajo za to delo provizijo po $2^1/_2$% v resnici sprejetega in lokalni komisiji za požarno zavarovanje izročenega zneska.

Za opravljanje vnanjega posla, kakor cenitev večjih poškodeb po požaru, uvrščenje obrtnih poslopij in ognjenevarnejših skladišč v razrede, nastavljeni so še trije posebni komisarji kot deželni uradniki z užitki njihovega IV. in VI. činovnega razreda.

Pregledovanje in vknjiževanje vseh računskih vlog izvršujočih organov, pretresovanje in reševanje sklenenih zavarovalnih pogodeb, ugotovljenje povračil za poškodbe po požaru, sestavljanje letnih obračunov obeh zavarovalnic in po računskih sklepov itd. preskrbuje deželno knjigovodstvo.

Glede povratne odškodbe deželnih zavarovalnic proti požaru je tirolski deželni odbor že večkrat obravnaval z zavarovalnimi društvi.

Ta društva pa so vedno stavila take pogoje, da se deželna zavoda nista mogla spuščati v pravilno sklenitev pogodbe o prevratne zavarovanji. Ta okolnost in pa dalje tudi to, da je predujemni zaklad, vsaj oni zavarovalnice za poslopja, že toliko močan, da more prenašati tudi občutljive udarce, napotilo je tirolski deželni zbor 1893., l. da se pod do sedaj stavljenimi pogoji ne spušča v povratno zavarovanje, temveč toliko bolj skrbi za izdatno utrditev predujemnih zakladov z daljnimi dokladami za vsak slučaj.

Meseca decembra 1897. leta ustanovil je tudi dolenjeavstrijski deželni zbor deželno zavarovalnico za požare, ki je začela takoj poslovati. Iz poročila in nasveta deželnega zbora se navaja, da se je za prve potrebščine deželne zavarovalnice proti požarom dal na razpolago brezobresten ustanovilen zaklad 50.000 gld., ki se ima po pravilih povrniti. Istotako se je za pokrivanje morebitnih obratnih primanjkljajev, ki se ne morejo poplačati iz varnostnih zakladov zavoda, dovolil zavarovalnici brezobresten kredit 500.000 gld., ki pa se ima po pravilih povrniti.

Vsi do sedaj navedeni zavodi smatrati so za podjetja dotičnih dežel ter nimajo nasproti zasebnim zavarovalnicam nikakih prednostnih pravic.

(Dalje sledi.)

Kmetijstvo.

Kako pokončevati krvavo uš?

(Konec.)

3. Na mestu apnenega beleža rabimo tudi lahko lug iz lesnega pepela, to je, enak lug, kakoršnega rabimo za perilo. Mažo je izvrševati prav tako, kakor z beležem. Nekateri priporočajo, naj se v lugu spusti nekoliko ilovice, da dobimo nekoliko gostejo raztoplino, s katero namažemo ali poškropimo drevo, V noveji dobi so z dobrim uspehom rabili tako mazilo na Nemškem.

Namestu pepela vzamemo tudi lahko raztoplino 3 odstotkov kristalizovane sode, kateri je dodati še enkrat toliko živega ali dvakrat toliko ugašenega apna, da postane tekočina močneja.

4. Nekateri sadjerejci so z dobrim uspehom rabili 2 dela tabačnega izvlečka 100 delih vode, koji so dodali

2 odstotka mehkega ali pa tudi navadnega črnega mila, koje se je poprej raztopilo v vodi. Tudi ta pripomoček se uporablja, na enak način kakor apneni belež; in kakor se je doznalo po skušnjah na goriškem c. kr. kmetijsko-kemičnem poskuševališču, učinja prav izdatno proti vsem rastlinskim ušem. Vsekakor pa je mažo ali škropljenje ponavljati, saj ni mogoče doseči in pokončati vseh uši že prvi ali drugikrat, ker so poskrite v razpoklinah debla in starih vej in v mnogobrojnih doblinah pod lubom.

Nekateri priporočajo, naj se omenjenemu pripomočku doložita dva odstotka petroleja, pomešanega z raztopljenim milom. V ta namen naj se milo raztopi v vodi in v to raztoplino vlije petrolej, pa dobro pomeša z metlico, ali pa naj se ta mešanica vlije v škropilnico in tako dolgo preliva skozi sitice, dokler se petrolej ne razširi v malih kapljicah po celej tekočini ter zadobi sovrstno mlečno raztoplino. Namestu potroleja priporočajo tudi gosto smolno olje, s katerim je enako ravnati kakor s petrolejem. To je gotovo, da i eden i drugi teh dodatkov pomnožita uspešnost pripomočka; vendar pa moramo omeniti to, da postaneta lahko škodljiva mladim drevescem, zlasti onim v drevesnicah in pa mladikam, dokler so še zelene in so občutljive. Odraslim drevesom ne more škodovati taka tekočina, če namažemo ali poškropimo ž njo samo deblo in odrevenele veje. Sicer pa je najpametneje, da poskusimo poprej na malem, ali škodujo tako sredstvo listom in drevesu in če zapazimo škodo, da stanjšamo tekočino, ali pa da sploh ne uporabimo dodatkov.

Tudi s tem zdravilom je zalivati korenine okoli debla.

5. Kot jako izdatna se je sponesla tako zvana Nesslerjeva tinktura, ki je tako-le sestavljena: 4% mehkega mila, 5% amiličnega alkohola, 20% špirita ali vinskega cveta in $2^1/_2$% tobačnega izvlečka, vse skupaj pomešano in raztopljeno v 100 litrih vode.

Ker je to sredstvo nekoliko predrago za splošno uporabo, poslužujmo se ga samo v drevesnicah in sploh na mladih drevescih, katerim utegne škodovati petrolej ali pa smolno olje.

Kakor smo že zgoraj omenili, ni pričakovati od katerega koli zdravila, da bi se pri prvi maži ali škropitvi pokončale vse uši in vsa njih jajčka in zato treba to delo večrat ponavljati, dokler ne izgine zadnji sled nevarnega mrčesa. Le tako zabranimo, da se ne bodo mogli razviti in se na drugo drevje razpašati krilate uši. Poleti, o času velike vročine, preneha nekoliko množitev uši, a kakor se ohladi ozračje ter začenja jesensko deževno vreme, zaploja se zopet ta gomazen v ogromnih množinah. Zato treba v jeseni posebne pozornosti in če se zapazi zlo, skrbnega dela. Preden se spomladi drevesa prvikrat namažejo ali poškropé, to je, kadar je ugoden čas za obrezovanje, naj se obrežejo veje na celem drevesu in odstranijo vse tiste, katere so odveč, da bode imelo listje več prostora in da ne bo drevo tako zadušeno, kar močno pospešuje množitev zajedavcev, kakoršne so uši. Tam, kjer se odreže veja, zamazati jo je z drevesnim voskom, da ne začne gnjiti ali da se je ne loti rak. Razume se samo po sebi, da je drevesa nadzorovati in tako ravnati ž njimi več let zaporedoma, dokler se popolnoma ne prežene zlo. Takim drevesom pa, katera so že trpela po krvavi uši in so začela hirati, moramo pognojiti in jih sploh pazno oskrbovati, da se jim zopet povrne čvrsta rast.

Kdor dela nove nasade ali cepi svoje mlade jablane, naj poprej poizvé in se prepriča, da prihajajo drevesca iz neokuženih drevesnic in cepiči od takih dreves, kojih še ni napadla krvava uš. Previdnost kaže, da se taka drevesca in cepiči pred sajenjem ali cepljenjem mehanično obrišejo in potem dobro namažejo z enim izmed zgoraj navedenih zdravil, najbolje seveda z Nesslerjevo tinkturo ali pa z mešanico 2 odstotkov tabačnega izvlečka in 2 odstotkov mila ali pa luga. Žal, da je ravno nemarnost zakrivila, da se je krvava uš vgnezdila v naši deželi, kjer je poprej nismo nikdar poznali.

Kmetijske raznoterosti.

— **Ne zametati saj**, ki se postrgajo iz dimnikov, kajti one so izvrstno gnojilo posebno za vrte. Če potrosimo po zimi vrtne lehe s sajami, pomešanimi s solijo in pepelom, obranimo jih s tem tudi raznega mrčesa in rastline bodo po tem gnojilu izvrstno uspevale. Za repo, korenje ni boljšega gnojila od saj. Če potrosimo grivo o deževnem vremenu s sajami, bo trava na njej bujno rastla in dobi temno zeleno barvo. Tudi sadnemu drevju je taka gnojitev jako koristna.

— **Toplina vina.** Pri kaki toplini razvija vino svojo slast in svojo vonjavo? Veščaki so določili podrečno toplino vinu, po kateri se je pivcu ravnati, če hoče, da mu bo popolnoma ugajala pijača. Črnina je najpitnejša, kadar ima 12 do 14 stopinj R. Lahko belo vino naj bode nekoliko hladneje; navadna toplina mu bodi 10° R. Močno belo vino, kakoršno je rensko, ugaja pri 8° in penečim vinom je znižati temperaturo do 6° R, — pa ne niže. Če je vino premrzlo, ne čutimo pravega okusa. Ob Renu hladé vino le izjemno z ledom.

Poučni in zabavni del.

O narodnem gibanju Judov.

Židovski narod se neprenehoma giblje in seli. Naveli smo nekaj splošnih uzrokov; tu hočemo kazati na koreniti in glavni uzrok, izvirajoč iz judovskega verstva, nravstveno-družbenega mišljenja. Poprej so bili Judje politično mnogotero omejeni zavolje svojih nravstveno-družbenih napak; ko so zadobili ravnopravnost s svojimi krščanski sograjani, se njih poprejšnje življenje ni izpremenilo. Prvi zavoljo svojega nravstvenega dejstvovanja Judje niso bili nikjer priljubljeni, kakor še dandanes ne. Vse družbene dolžnosti so obostranske. Vsaki dolžnosti odgovarja pravica, in vsaki pravici odgovarja dolžnost. Kdor taji to načelo, izpodkopava in truje družbo človeško. To pa dela judovstvo — (da so tudi med Judi

vrli značaji, ne bo nihče tajil) — s svojim mišljenjem in dejanjem. Marsikteremu se be čudno zdelo, kako da more judovstvo biti v tako škodljivi opreki s krščanstvom, saj imajo Judje toisto sveto pismo (staro) s kristjani, kakor imajo kristjani svojo predajo (izročilo) poleg svetih knjig, tako imajo Judje svojo pradajo, talmud (učna knjiga) imenovano. Kristjanstvu je izročilo z biblijo v enakem spoštovanju, toda judovstvo stavi svoje izročilo (talmud) nad biblijo; talmud mu je toraj duša in srce. Čas, ki vse izpreminja in prenareja in drobi, bi bil moral tudi talmud predrugačiti, a ga ni in ga ne bo. (Majmorides, največi judovski dogmatik in najuplivniši, pravi: „Vse, kar je v b. talmudu, velja za vse „izraelske rodove in za večne čase.“

Talmud ima dva dela; prvi je mišna, drugi gemara. Mišna obsega postave, naredbe, določila, razlage, izreke najstarejših judovskih učiteljev o in po Kristovem rojstvu. V nji se razpravljajo narodne šege, pravne in nravne razmere. Ta zbirka je bila dovršena okoli leta 190—220 po K. Glede mišne so nastajale zopet nova pojasnila, popravki, pristavki; ta zbirka se imenuje gemara. Prvi njen kos (jeruzalemska gemara) je nastal v letih 230—270, drugi njen kos (babilonska gemara) obsegajoč največ določbe Judom, izunaj Palestine živečim, je bil v celoti zbran v začetku 6. stoletja. Besede in mnenja rabinov so tedaj, ktere mora vsaki Jud več čislati, ko nauke največjih prerokov. Judje, ki se nečejo oprijeti druge vere, se morajo držati ali judovstva, t. j. talmuda, ali pa stopiti v neverstvo. Ako so v prvem stanju, so človeško družbi škodljivi in nevarni — kakor se bo pokazalo v teku razprave — v drugem stanju pa ji tudi niso na korist.

To je bilo treba predposlati, da moremo laglje prestopiti k naslednjemu. Judovskega bogoslovja v ožem pomenu se tu nečemo dotikati; ogledali si bomo le tiste nauke, ki se tičejo narodov med kterimi Judje žive, ki neposredno uplivajo na nravstveno-družbeno življenje, t. j. kako da Judje mislijo, po svoji veri, o nravnosti, o pravici, o družbenem redu, in to pač nobenemu treznomislečemu ne more biti vse eno. Domovinska dolžnost je vsakemu izobražencu, da se poduči premogočnem življu, ki dandanes povsod glas daje,

Judovska vera, ustrojena po talmudu, je skozi in skozi nestrpljiva (intolerantna), ker se silno pregrešuje zoper človeško ljubezen (humaniteto), zamenjujočo osebo s zmoto, naravnost oznanjajoča sovražtvo zoper osebe vseh Nejudov, kar je netrpljivost v pravem in najhujšem pomenu besede. To je huda obtožba, ki je moramo opravičiti.

Puščajmo se v podrobno, toda le na kratko.

Kristusu je dal talmud 28 priimkov, kterih vsaki je grši od prvega. Le to omenimo, da zavoljo njegovega „pohujšljivega življenja“ so mu rabini odkazali najgloboče dno pekla, kjer naj se pokori do sodnega dne. (V poznejših izdavah talmuda, so ti priimki izpuščeni, iz uvidnih razlogov, na onih krajih je ali prazno, ali pa stoji krog, toda one prazne se imajo ustno tolmačiti, da mnmamim („od padniki“) in notserim (kristjani) ne bodo imeli razloga napadati „sveto“ vero judovsko.

1. Talmudsko judovstvo uči svoje verce grozni napuh do drugih narodov, napuh, slikaječ se skoro z norostjo in blaznostjo, kar razlaga ono sovražnost, ktero so Judje zmeraj kazali kristjanom. („Judovsko ljudstvo je edino ljudstvo na svetu, ktero Bog rad ima, in ktero je Bogu prijetniše od samih angelov“. (V navajajih so besede samih pisateljev talmuda). Judje edini so „ljudje“, ker njih duše izhajajo od prvih dveh človekov, Akum (Nejudje, kristjani) so iz nečistega duha, „imenovati se morajo toraj zivine, a prav za prav so le svinje.“ („Vse duše so od Kaina in Abela; dobre od Abela, hudobne od Kaina“; Judje toraj izhajajo od Adama, Abela, Abrahama, Mojseja itd., drugi narodi, izlasti kristjani, imajo svojo rozgo v satanu, Kainu itd. V taisti knjigi (Jalkut, odlom iz talmuda) se bere: „Duše Akumov so od nečistega duha, duše Judov od svetega duha“. Judje v primeri z Nejudi so zgolj „kraljeviči“ božji, ako ne deli božji. Nejud, ki grdo ravna z Judom, ravna grdo z Bogom samim (Sarh. 51. 2.), in ker je storil crimen laesae majestatis, je kriv — smrti. (Mn. ma.).

Kdor bi se hotel o navodih in o predmetu natančniše podučiti, naj pogleda v „K. Vierteljahresschrift f. Kunst. Wissenschaft. 1848. Dr. Martinove ustavke in dokaze, ki jih mnogokod navaja v hebrejščini; I. 47—64, II. 36—52, III. 125—138, IV. 106—130.

2. Talmudsko judovstvo pridiga sovražtvo do Nejudov, Judu je „bližnji“, „tovariš“, „sodrug“, „brat“, le rojak, Jud. Iz tega sledi, da Judu ni treba ljubiti, nikogar, razun Juda. A to še ni vse. Po talmudu dovoljuje sveto pismo Judu vsakega Nejuda naravnost sovražiti. (Sarh. 57. 1.) Ako so vsi Nejudje izvrženi sovražtvu Judov, to so posebno še muhamedovci in kristjani, izlasti pa kristjani, ki so jim pristojenejši od samih nevernikov. („Če kdo preganja Juda, hoteč ga umoriti, ali kača, hoteča ga ugrizniti, naj beži rajši v tempel nevernikov (malikovalcev), le ne v tempel Soduceja (judovskih epikorejcev — kristjanov), zakaj oni taje Boga, ki ga ne poznajo, ti pa (kristjani) taje Boga, ki ga poznajo“. Šab. 116. 1, 2.).

Zanimiva so imena, s kterimi talmud imenuje kristjane. Pravi jim notserim (privrženici Nazarejca; Edomljani, v dokaz, da sovražtvo med Judi in kristjani je toliko, kakor je bilo ono med Esavom in Jakobom; Gojim, Akum (malikovalci, neverniki), ki so smrti vredni (po judovski postavi je moralo v soboto vse nehati z delom, tudi živina; v tem pripadu so gojim manj od živine. (Sarh. 58. 2.). — Rabi Abina celo pravi, da akum (notserim) pod smrtno kaznijo v delavnik počivati ne smejo, (Maim. Jad. Chas. p. IV. 6. 10), ako (v praznik) počivajo, (kakor Judje v soboto). Kutejci, Saducejci, t. j. prvi pregrdi malikovalci azijski, drugi od farizeja smrtno črteni grdoživci.

To sovražtvo je toraj v judovski postavi posvečeno. Naravski je, da se mora delotvorno očitati, tako do Nejudov sploh, do kristjanov še posebej.

3. Judovski črt se kaže do Nejudov, izlasti do kristjanov 1.) v lihvarstvu. Judovska vera Judu lihvarstva ne le dovoljuje, ampak tudi priporoča (Bava 70. 2.) ker jim ono tekne v preživek, in ker jim je odškodnina za davke, ker jim jih nalagajo kristjani. Veliki judovski učenjak Maimonides gre še dalje; on nalaga lihvarstvo, izvrševano na Nejudih, naravnost ko zapoved (Sepher mitzwoth 73. col. 4.) Da tudi današnjim Judom ta nauk ni prešel iz spomina in vaje, se vidi iz tega, da ga bero še dnes vsako leto o binkoštih v „izvodu zapovedi". Lihvarstvo je posebna vrsta goljufije. Talmud tudi 2) goljufijo brani, izgovarja, hvali. („Jeli poštenemu človeku dovoljeno goljufati? — Gotovo; z nedolžnimi bodi nedolžen, z napačnimi pa napačen". Bava bathra 1. 21. 1.) Talmud povzdiguje 3.) nezvestobo, hinavstvo, (Avoda Z. 28. 1.), 4) umovna pridrževanja, ako se more davka odtegniti. (Neparim 62. 1.)

(Konec sledi).

Novice.

Deželni zbor kranjski.

VIII. seja dne 8. februvarija.

Baron Schwegel v imenu fin. odseka poroča o brezobrestnem posojilu za obnovitev vinogradov ter predlaga:

V ta namen se dovoli 50.000 gld.; od te svote se 30.000 gld. postavi v prihodnji proračun med redne troške, ostalih 20,000 goldinarjev naj se pokrije iz blagajničnih preostankv. — Ob jednem se dež. odboru naroča, da potom dež. vlade od poljedelskega ministerstva izposluje državno brezobrestno posojilo v isti visokosti.

Posl. Luckmann izraža željo, naj bi se ta denar tudi skrbno uporabljal po gotovem kulturnem načrtu; dež. odbor pa naj bi skrbel za zadostno število ameriških podlag. V ta namen naj bi se dajale podpore umnim vlnorejcem za napravo matičnjakov ter določila drimerna cena cepljenkam, kakor se godi na Ogerskem.

Dež. predsednik odgovarja, da se posojila vestno razdeljujejo pod nadzorstvom državnega tehniškega voditelja. Nikakor pa ne more zagovarjati zahteve, da bi država ali dežela podpirala zasebne trtnice.

Predlogi finančnega odseka obveljajo.

Nadalje se je dež odbor pooblastil, da sme v l. 1899 onim okr. cestnim odborom, ki bi z 20% priklado ne mogli pokriti svojih potrebščin, dovoliti višje priklade

Posl. dr. Tavčar v imenu upravnega odseka poroča o predlogu glede zavarovanja življenja in starostnih rent. Zbornica soglasno sprejme naslednje predloge:

1. Deželni zbor vzdržuje svoj sklep, s kojim se je načeloma izrekel za ustanovitev starostne zavarovalnice kot deželnega zavoda, ter izreka nadalje, da je pripravljen k temeljnemu zakladu ob svojem času privoliti donesek v najvišjem znesku 50.000 gld. iz deželnih sredstev, ki naj se pa izplača še-le tedaj, kadar bode ustanovitev zavoda v vsakem oziru zagotovljena.

2. Deželni zbor z radostjo pritrjuje, da naj se svoj čas ustanovljeni zavod — ako se bode dobilo Najvišje privoljenje, imenuje „Frana Josipa I. deželni zavarovalni zavod".

3. Deželni zbor naroča deželnemu odboru, da naj preiskave nadaljuje, in da naj pred vsem z vpoštevanjem deželnih razmer dožene, je li mogoče, da se s temeljnim fondom 50.000 gld. sploh da vspešno ustanoviti tak zavod, da dalje v ta namen začuje strokovnjake, ki naj o celi stvari z zavarovalno-tehničnega in posebno tudi s zavarovalno-matematičnega stališča izrečejo sodbo o tem, je li, če se vzame za podlago temeljni fond 50 000 gld., pričakovati uspešnega razvitka nameravanega zavoda.

4. Deželnemu odboru se dalje naroča, da se pri svojih preiskavah z večjo pozornostjo, kakor se je to do sedaj zgodilo, ozira tudi na upravno vprašanje in na troške začasnega prevzetja administracije, ki bi iz tega deželi narasli; priporoča se torej, da odpošlje deželni odbor uradnika iz deželnega knjigovodstva v Prago, kjer naj se pouči o administraciji Fran Jožefovega zavarovalnega zavoda, in posebno o tem, koliko knjig se vodi, koliko je osebja, ki se peča s poslom omenjenega zavarovalnega zavoda itd.

5. Deželnemu odboru se končno naroča, da poizve v ti zadevi mnenje zavarovalno-tehniškega urada v c. kr. ministerstvu za notranje stvari, in da pri visoki vladi povpraša, ali je upati, da bodo davčni uradi pri nameravanem deželnem zavodu v kakem oziru sodelovali.

6. Za nadaljne poizvedbe, o kojih vspehih imel bode deželni odbor v bodočem zasedanji poročati, dovoli se mu kredita do 1000 gld.

Posl. Modic poroča o prošnji vasi Landol za izločitev iz davčnega in sodnega okraja v Senožečah ter združitev z onim v Postojini ter v imenu upravnega odseka nasvetuje, naj se prošnja odstopi dež odboru z naročilom, da preišče razmere in na podlagi svojih poizvedeb v prihodnjem zasedanju stavi primerne predloge.

Konečno posl. Lenarčič poroča o prošnjah vasij Landol, Šmihel, Stranje in Razdrto Ubeljsko za izločitev iz občine Hrenovice ter ustanovitev samostojnih občin. Vse prošnje se izroče dež. odboru, da poizve mnenje merodajnih faktorjev

IX. seja dne 11. febr.

Začetkom seje je posl. dr. Majaron s tovariši stavil samostalni predlog, naj se volilna pravica v obč. zastop ljublj. razširi na vse one, ki plačujejo sploh kaj direktnega davka, pa doslej niso imeli volilne pravice.

Dr. Majaron je utemeljeval predlog glede ustanovitve slovenskega vseučilišča z bogoslovno, pravoslovno in modroslovno fakulteto. V obširnem in temeljitem govoru je predlagatelj pojasnil to opravičeno zahtevo slovenskega naroda, za katero se je narod oglasil že pred 50 leti, a je bil ves ta čas njegov klic po vseučilišču brezuspešen. Osnoval naj bi se tak zavod, na katerem bi se v Ljubljani kakor v središču zbiralo dijaštvo vseh avstrijskih južnih dežel.

Posl. bar. Schwegel je stavil dodatni predlog, naj se pretresa vprašanje ustanovitve vseučilišča v Ljubljani, na katerem se je poleg predavanja v nemškem jeziku pri posameznih strokah primerno ozirati tudi na drugi deželni jezik južnih kronovin.

Kmetijski podružnici v Senožečah se dovoli 100 gld. podpore in obljubi še jednako podporo, katero naj izplača dež. odbor, ko bo podružnica kupila potrebni svet za drevesnico.

O poročilu deželnega odbora glede deželnega muzeja poroča posl. Loy; poročilo se vzame na znanje.

Posl. Murnik poroča o prošnjah vasi Ostrožno Brdo za podporo v svrho preložitve ohčinske poti in županstva v Vel. Poljanah za podporo ubogi Frančiški Pengal.

Obe prošnji se izročita dež. odboru v primerno rešitev.

Posl. dr. Žitnik poroča o prošnji občin komendske župnije, da se zgradi stanovanje za zdravnika, prirede stanovanja za navadne bolnike ter služba zdravnikova razpiše in predlaga, naj se naroča dež. odboru, ako mogoče, da že letos izvrši sklep dež. zbora v X. seji dne 5. febr. 1895 ali pa vsaj v prihodnjem zasedanju stavi konkretne predloge.

Posl. Kajdiž predlaga, naj se iz predloga fin. odseka „ako je mogoče" izpusti ter že letos izvrše sklepi dežel. zbora iz leta 1895. Ta predlog je obveljal.

Posl. dr. Žitnik dalje poroča o dovršitvi zgradbe dež. bolnice in troških do konca l. 1897. Dela v bolnici, ograja okrog posestva in vrt vi so dovršeni, kolavdacija vsega dela se vrši in bode v kratkem dovršena. Do konca minolega leta se je na račun dovoljenega kredita izplačalo 684 928 gld. 20½ kr. tako da preostaja kredita še 12.441 gld. 79½ kr. s prispevkom hiralnice in prisilne delavnice pa okoli 17.740 gl. Glede kurjave se kažejo še vedno nepriličnosti; glavno pozornost pa je treba obračati na manjšo porabo premoga v zavodu. Vršba vseh inštalacij je v rokah enega mašinista, kateremu sta prideljena dva kurjača in dva pomagača. Mašinist je sicer jako spreten, vendar je z delom tako obložen, da mu za regnlacije kurjenja in za nadrobno proučevanje naprave ne preostaja prav nič ali vsaj jako malo časa. Koristno bi torej bilo, da bi se imenoval še jeden mašinist, vsaj za zimski čas, da bi nepretrgano in natančno nadzoroval vse naprave ter odstranil nedostatke. Potrata premoga bi se mogla preprečiti, ko bi se strežbenemu osebju: mašinistu in kurjačem dovoljevale premije. Za kurjavo v operacijski dvorani, porodniški sobi in v infekcijski bolnici naj bi se vpeljale plinove peči, s katerimi bi se segrevala tudi voda, katere se sedaj mnogo potrati. Istotako bi se moglo precoj prihraniti pri svečavi. Z ozirom na vse to predlaga fin. odsek:

I. Poročilo dež. odbora o dovršitvi zgradbe dež. bolnice in o stavbnih troških do konca leta 1897. se vzame na znanje.

II. Deželni odbor se pooblašča, oziroma naroča se mu:

a) da vse tehniške instalacije v deželni bolnici natančno pregledati dá po enem, eventualno več strokovnjakih, ter se mu v to svrho dá na razpolago najvišji znesek 800 gld. iz deželnega zaklada:

b) da pazniškemu osebju na primeren način zagotovi premije od prihranitve premoga;

c) da poizveduje glede stroškov in primernosti vpeljave plina v zavod za ogrevanje vode v smislu podanega poročila ter, če bo uspeh ugoden, izvrši dotične naprave, v katerem slučaju se iz deželnega zaklada dovoli znesek 1000 gld.

d) da popolni razsvetljavo v kolikor je primerno in treba, za kar se iz dež. zaklada dovoli najvišji znesek 300 gld

III. Dež. odboru se naroča, da o vseh preiskavah, poskusih in mogočih napravah v prihodnjem zasedanju poroča.

Posl. Jelovšek poroča o poročilu glede občinskih rečij ter navaja razne nedostatke pri občinski npravi. Da se ta uprava uredi v korist občinam, naj dež. odbor strogo nadzoroval občinske računske zaključke in proračune ter naj se morda v ta namen določi poseben deželni uradnik, ki naj bi pri županstvih pregledaval račune. Ta predlog obvelja.

V imeru upravnega odseka poroča dr. Tavčar o pripravah za deželne zavarovalnice proti požaru, toči in živinskim boleznim.

Po daljši spravi je dež. zbor vsprejel predlog, naj dež. odbor še letos skliče enketo veščakov, da se o stvari posvetuje in stavi primerne predloge. Glede zavarovanja živine pa naj se počaka, da bode vlada dognala svoje študije in načrte zakonov, po katerih bodo mogle posamezne dežele samostojno urediti zavarovanje.

Nadalje so se s priporočilom izročile dež. odboru prošnje mlekarske zadruge v Košani, županstva v Slavini za drug vodnjak v Orehku, zupanstva v Strugah za odvajanje vode in županstvn v Preserju za ljudsko šolo v Rakitni.

---

† Viktor Globočnik.

Po kratki a mučni bolezni umrl je dne 4 t m. c. kr. notar Vlktor Globočnik, deželni poslanec za mesti Kranj in Škofjaloka. Pokojnik se je rodil l. 1851. v Tržiču, študiral je v Ljubljani in na Dunaji in služboval potem nekaj časa pri sodišči. Takrat je preuzročil, da državno pravdništvo ni konfiskovalo Jurčičevega „Tugomera". Ko sodni pristav je po sedemletnem službovanjo izstopil iz državne službe in prestopil k notarijatu V Kranju je užival najsplošneje simpatije. Bil je obč. svetnik, predsednik mestne hranilnice in člen krajnega šolskega sveta, pri zadnjih deželnozborskih volitvah pa sta ga poslali mesti Kranj in Škofja Loka v dež zbor. Pokojnik je bil značajen in jako delaven rodoljub. Nagrobni govor je govoril dež. odbornik dr. Tavčar. Pogreba so se mej drugimi udeležili gg. dež glavar Detela, dež. glavarja namestnik baron Lichtenberg, kot zastopnik kluba veleposestnikov, dež. odborniki ces. svet. Murnik, Povše in dr, Tavčar; okr. glavar dr. Gstettenhofer, kot namestnik dež. predsednika; drž. poslanci dr. Ferjančič, Kušar in Pogačnik; deželni poslanci gg.: župan Hribar, Jelovšek, Lenarčič, dr. Majaron, predsednik trgovske in obrtne zbornice Perdan, podpredsednik trgovske in obrtne zbornice Klein; predsednik notarske zbornice g. Gogola z notarji: gg. Komotar, Plantan, Rahne, dr. Šmidinger; župan Kranjski g. Šavnik z obč. svetniki; sodna svetnika Polec in dr, Pekolj z mnogimi sodnimi uradniki; gimnazijski ravnatel Hubad s profesorji kranjske gimnazije; okr. šolski nadzornik Žumer z mnogimi učitelji iz raznih krajev; dalje zastopniki „Slov. učiteljskega društva v Ljubljani", zastopniki akad. društev „Slovenija", „Triglav" in „Sava", deputacije škofjeloške in Ljubljanskega „Sokola" z zastave, deputacije raznih društev iz drugih kranjskih krajev, domača društva s zastavami, šolska mladina, in jako mnogo pokojnikovih osebnih prijateljev. — Bodi blagemu rodoljubu časten spomin!

— **Osebne vesti**. Dež. odbornik ces svetnik Ivan Murnik je zopet imenovan članom osredne komisije za obrtni pouk in sicer za prihodnjo funkcijsko d bo to je do konca leta 1901. — Mestnim tržnim komisarjem v Ljubljani je imenovan živinozdravnik Hugon Turk v Kočevju. — Za praktikanta pri ljubljanskem magistratu so imenovani Alber Sežun, Danilo Šaplja in Ivan Završan Okrajni komisar v Litiji Štefan Lapajne je imenovan višjim komisarjem. — Vseučiliški profesor v Gradci dr. Grngorij Krek je imenovan častnim članom češke akademije znanosti.

— **Odlikovanje.** Orožniškemu četovodji Tomažu Tobingerju je cesar podelil srebrni zasiužni križec s krono.

— **Prvo ljubljansko delavsko konsumno društvo** je imele one 27. m. m. svoj občni zbor. Društvo je imelo 1897. l. 280 članov, z uplačenimi deleži v znesku 3856 gld. 55 kr. V minolem letu je drustvu na novo pristopilo 44 članov, izobčenih pa je bilo 52 članov. Prometa je imela zadruga 42980 gld. 57 kr., devidende je razdelilo mej zadružnike 5½%, skupa. 270 gld. 75 kr. Prvi, sedaj živečih nacijonalnih ekonomov pobijajo izalačevanje dividend pri konsumnih društvih.

— **Za Mohorjevo družbo.** Kdor misli pristopiti družbi sv. Mohorja, naj se čim prej oglasi, ker je zdaj zadnji čas za to. Tudi sedanji udje se opozarjajo, naj se oglase kakor kmalu mogoče.

— **Kat. političnо društvo** je imelo dne 2. marca svoj občni zbor. Govori se, da so se unele prav zanimive debate, toda v javnost ni o njih še nič prišlo.

— **Žalostne razmere.** Davčna občina Plevije v Koprskem okraju je svoj čas ponudila, da sezida na svoje troške šolsko poslopje, ako dobi potem šolo. To se jej je pri komisijskem ogleda 21. decemba 1893. l. izrečno obljubili in je tudi vladni zastopnik temu pritrdil. Zanašaje se na zagotovilo vladnega zastopnika, je občina zgradila šolo, sedaj pa jo vlada v dež. zboru istrskem naravnost povedala, da občina Plavlje šole ne dobi.

— **Protiavstrijske demonstracije** so se primerile 4. t. m. v Trstu. Ta dan se je v Italiji slavila petdesetletnica ustave in to priliko je porabila tržaška iredenta za hrupno izraževanje njenih čntil. Vsaka država ima take državljane, kakršne si vzgoji

— **Tatvina.** Konec mesecz februvarja se je doslej neznan zlikovec vtihotapil gostilničarja Jerneja Zupančiča v Besnici in mu iz pod strešne sobe ukradel devet gnati, 7 kg. špeha in 110 zmetnih knjig.

— **Ponarejalec denarja** Pri Dev. Mariji v Polju so te dni prijeli Valentina Stegnarja iz Trboj pri Smledniku, kateri je v raznih krajih menjaval denar, goldinarje in krone. Stare je bil najbrž le menjalec, ponarejalci pa še niso znani.

— **Nesreča.** Na Malem vrhu pri Novem mestu šel je 15letni posestniški sin Ivan Hrovat streljat vrabce. Pri tem se mu je puška sprožila in strel mu je šel v desno nogo

— **Tatvina.** Zasebniku Fr Šešeku v Ljubljani ukradel je neznan tat iz omare hranilnično knjižico z vlogo 500 gld. in 4 desetake. Tatu policija doslej še ni mogla zašačiti.

— **Stekel pes** je v ilirsko-bistriskem okraju ogrizel tri osebe, katere so bile poslane v Pasteurjev zavod na Dunaji. Pasji kontumac v Trnovem in v Ilirski Bistrici je bil podaljšan za tri mesece.

— **Nove vrste kuga.** V Saarbrükenu v Prusiji na Nemškem se je pojavila med vojaštvom neka nove vrste kuga. Samo v 3. voju je obolelo 300 mož, med temi 130 nevarno. 22 vojakov je že pomrlo. Vojaška zdravniška komisija preiskuje sedaj to bolezen.

— **Zver v obliki matere.** Udova Anastazija Kanas iz Lonzove blizu Tarnopola bi se biia rada zopet omožila To jej je pa ovirala njena hčerka. Da doseže vendai svojo nakano, je zaklala ta zver lastno hčerko ter vlovila vso krv. ki je odtekla hčerki, ter jo spila S tem je hotela odpraviti sledove krvi.

— **Srce na desni strani.** Neki dečko je prišel radi silnega kašlja v bolnišnico v Moskvi na Ruskem. Zdravnik je zapazil med preiskovanjem, da ima dečko povsem zdrava pljuča, a da ima srce na desni strani mesto na levi. Bratje dečkovi so ustvarjeni povsem normalno.

— **Uradni jezik na dunajski univerzi** O priliki neredov in grdih činov, katere so povzročevali nemški burši na dunajski univerzi, so se pritožili slovenski dijaki, radi krivic, na rektorat v posebni spomenici. Ta spomenica je bila spisana v nenemškem jeziku in ni bila sprejeta- Da bi se v bodoče ne pripetilo več kaj tako „groznega“, je sklenil akademični senat, da morajo biti vse prošnje dijakov za univerzitetno pisarno spisane v nemškem jeziku Blagor tebi, o nemški šovinizem: vsi so ti na uslugo in na vseh straneh.

— **Novi metropolit srbski.** Metropolitom srbskim je bil izvoljen v nedeljo vladni kandidat škof Inocent v Nišu s 25 glasovi. 9 glasov je bilo razcepljenih. Kralj srbski je že potrdil to volitev. Svečano umeščenje se je izvršilo včeraj.

— **Hrvatski visokošolci v Budapešti** so si ustanovili svoje društvo „Krešimir“. Dotična pravila so predložili v potrjenje madjarskej vladi. Ta jim je vrnila pravila z utemeljenjem, da obstoji v Budapešti že madiarsko akademično društvo, h kateremu naj se pridruže tudi hrvaški dijaki in se tako približajo madjarskim kolegom. Tako utemeljevanje bi smatrali mi za navadni madjarski „Witz„, a tega ne moremo, kajti to je žalibog gola resnica. Svoboda na madjarskem je res občudovanja vredna. Ali še čudneji fenomen so eni Hrvatje, ki vzlic vsem takim pojavom vendar verujejo še vedno, da so Madjari, Hrvatom — bratje!

— **Poskus samomora radi — pusta.** V Lahovicah na Češkem ustrelil se je med plesom še ne 20 letni mladenič v prsi. Kroglja mu je obtičala v jedni kosti. Na vprašanje, zakaj je to storil, je odgovoril: „to sem storil iz žalosti, ker bode v kratkem konec pusta“. To mora biti pravi pustni norec.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 26. feb. 1897. Pšenica gld. 13.— kr. rž gld. 9·80 kr., ječmen gld. 7·— kr., oves gld. 7·50 kr, ajda gld. 9.20 kr., proso gld. 7·40 kr., turšica gld. 6·40 kr. leča gld. 13·— kr., grah gld. 12·— kr., fižol gld. 12·— kr (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Kuverte s firmo

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Loterijske srečke

V Brnu dne 10. marcija t. l.: 18, 10, 75, 6, 88.

Na Dunaji dne 5. marcija t. l.: 80, 23, 47, 88, 7.

V Gradci dne 10. marcija t. l.: 4, 89, 58, 33, 43.

Razpošiljava sukna samo zasebnikom.

En odrezek 3·10 *m* dolg zadostno za 1 moško obleko stane samo

gld.	3·10	iz dobre	pristue ovčje volne
»	4·80	» »	
»	7·50	» fine	
»	8·70	» »	
»	10·50	» finejše	
»	12·40	» angleške	
»	13 95	» grebenčaste	

En odrezek za črno salonsko obleko fl. 10·—

Blago za vrhnje sukne od 3 gld. 25 kr. meter in višje; loden v mičnih barvah 1 odrezek 6 gld. — 1 odrezek 9 gld. 95 kr. — peruvien in dosking, blago za državne in železniške uradni.e in sodnijske talarje, najfinejše grebenčasto in ševejot blago, kakor blago, kakor blago za finančne in žandarmerijške uniforme itd., razpošilja po tovarniških cenah kot reelno in solidno dobro znana

sukno-tovarniška zaloga

Kiesel-Amhof v Brnu.

Vzorce pošlje zastonj in poštnine prosto. Pošiljatve po vzorcih.

Pozor! P. n. občinstvo se opozori, da se blago veliko ceneje dobi, ako se **naravnost** od nas naroči, kakor pa pri prekupcih. Tvrdka **Kiesel-Amhof v Brnu** razpošilja vsako blago po **pravih tovarniških cenah** brez prebitka kateregarabata. (4)

Pravi trpotčev sok je jedino oni, kateri se pripravlja v lekarni k Zrinjskemu, H. Brodjovin, Zagreb, Zrinjskega trg štev. 20.

Trpotčev sok nepresežno deluje pri vsih prehlajenjah dušnih organov, ter je najboljše sredstvo za prsni katar, kašelj, prsobol, hripavost in vratnobol. Tudi zastarani kašelj se s tem zdravilom v najkrajšem času da odpraviti; bolniki dobijo tek za jelo, lahko spijo in na ta način hitro okrevajo. — Izmed mnogih zahval spominjam tukaj samo ono: (17) (7—4)

»Velecenjeni gospod lekarnik!

Pošljite mi še tri steklenice Vašega izvrstno delojočega trpotčevega soka; potrebujem jih za moje znance. Jaz sem od dveh steklenic od neznosnega kašlja popolnoma ozdravel. Hvala Vam. Priporočil bodem ta zdravilni sok vsim prsobolnim. S poštovanjem. — Rudolf Ausim. Na Dunaji, 20. marca 1897.

Pazi naj se toraj, da je na vsaki steklenici varstvena znamka t. j. slika bana Nikole Zrinjskega, kajti oni samo je pravi trpotčev sok, kateri to varstveno znamko nosi. — Cena steklenici s točnim opisom je 75 kr. — Razpošilja se vsaki dan s pošto na vsa mesta in sicer proti predplačilu (priračunavši 20 kr. za zamotek) ali pa po poštnem povzetju. — Ceniki raznovrstnih domačih preskušenih zdravil razpošiljajo se na zahtevo zastonj in poštnine prosto. Lekarna k Zrinjskemu, H. Brodjovin, Zagreb, Zrinjski trg štev. 20.

Pravi trpotčev sok iz lekarne »k Zrinjskemu« v Zagrebu, dobiva se tukaj v Ljubljani v deželni lekarni pri Mariji pomagaj Milana Leusteka, Resljeva cesta št. 1.

Da se preprečijo vse prevare, imum odslej to oblastveno registrovano varstveno znamko.

Jedino pristen

Balsam

(Tinctura balsamica)

dobavlja na debelo in na drobno samo oblastveno koncesijonirana in trgovinskosodno protokolirana

tovarna balzama

lekarnarja

A. Thierry-ja

v Pregradi pri Rogatcu.

Pristen samo s to trg. sodno registrovano zeleno varstveno znamko.

Celotna priprava mojega balzama stoji pod zakonitim varstvom vzorcev.

Najstarejše, najpreizkušnejše, najcenejše in najreelnejše ljudsko domače zdravilo za prsne in pljučne boli, kašelj, izmečke, krč v želodcu, manjkanje slasti, slab okus, slabo dišečo sapo, kolcanje, zgago, vetrove, zaprtost telesa itd., za notranjo in vnanjo porabo proti zobobolu, gnitju v ustih, ozeblini, opeklinami itd.

Kjer ni nobene zaloge, naroči se naravnost z naslovom:

Tovarna balzama lekarnarja A. Thierry v Pregradi pri Rogatcu.

Cena franko za vsako poštno postajo Avstro-Ogersko je z zabojem vred:

12 malih ali 6 dvojnih steklenic . . . . . 4 krone,
60 » » 30 » » . . . . . 13 kron.

V Bosno in Hercegovino 30 kr. več.

Ponarejalce in posnemalce, kakor tudi prodajalce takih falsifikatov bodem na podlagi zakona za varstvo znamk strogo preganjal sodnim potom. (4)

Lekarna angela varuha

Schutzengel-Apotheke

des A. THIERRY in PREGRADA

Jedino pristno

Centifolijsko mazilo

(balzamsko mazilo iz rože centifolia).

Najkrepkejše vlačno mazilo sedanjosti. Velike antiseptične vrednosti. Posebno vnetji naprotnega učinka. Pri vseh še tako starih vnanjih bolih, škodah in ranah gotov vspeh, — vsaj najmanj zboljšanje in olajšanje bolečin prouzrojoče.

Manj nego dve škatuljici se ne razpošiljati; razpošilja se jedino le proti poprejšnjemu nakazu ali proti povzetjo zneska. Cena s poštnino, voznim listom in zavojem itd. za 2 lončka 3 krone 40 vin.

Svarim pred nakupovanjem neučinkujočih ponarejanj in prosim natanko na to paziti, da je na vsakem lončku vžgana zgornja **varstvena znamka** in firma **»Schutzengel-Apotheke des A. Thierry in Pregrada«.** Vsak lonček mora biti zavit v navodilo za vporabo, katero ima to varstveno znamko — Ponarejalce in posnemalce mojega jedino pristnega centifolijskega mazila bodem na podlagi zakona za varstvo znamk strogo preganjal; isto tako prodajalce falsifikatov. Kjer ni nobene zaloge, naroči se naravnost z naslovom:

Lekarna angelja varuha in tovarna balzama A. Thierry v Pregradi pri Rogatcu.

Razpošilja se brezizjemno le proti poprejšnjemu nakazu ali proti povzetju zneska.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**